

DE BOEDDHA

SHAKYAMUNI BUDDHA

I

HET LEVEN VAN DE BOEDDHA

1. De leden van de clan van de Shakya's leefden langsheen de Rohinirivier die stroomt langs de zuidelijke heuvelflanken van de Himalaya. Hun koning, Shuddhodana Gautama, had zijn hoofdstad gevestigd te Kapilavastu. Daar had hij een proot kasteel laten bouwen en regeerde er met wijsheid, zodat hij de gunst en de liefde van zijn volk voor zich gewonnen had.

De koningin heette Maya. Ze was de dochter van de oom van dev koning, die zelf eveneens regeerde over een andere tak van dezelfde Shakya-clan.

Twintig jaar lang had het koninklijk paar geen kinderen. Maar op een nacht droomde Maya een heel vreemde droom: een witte olifant drong langs haar rechterzij in haar lichaam binnen. En zie, de koningin werd zwanger. Zowel de koning als zijn volk keken met vreugde uit naar de geboorte van een koninklijk kind. Traditiegetrouw keerde koningin Maya terug naar de woonst van haar ouders om daar de geboorte af te wachten. Onderweg rustte ze even van de vermoeienissen van de reis uit in de tuinen van Lumbini.

In die lusttuin was ze helemaal omringd door wonderlijke Ashokabloesem. Bekoord door die weelde, strekte ze haar rechterarm uit om een bloesemtak te plukken. Bij het uitvoeren van die beweging werd meteen

de Prins geboren. Alle aanwezigen gaven daarbij uiting aan hun grote vreugde en zongen de roem van de koningin en haar kind. Zelfs hemel en aarde deelden in die vreugde. Het was de achtste dag van de maand april.

De blijdschap van de koning was onbeschrijflijk. Hij gaf het kind de naam Siddharta, wat, wensen vervuld' betekent.

2. De vreugde in het koninklijke paleis was evenwel van korte duur, want enkele dagen later stierf de lieve koningin plotseling. Haar jongere zuster Mahaprajapati zorgde echter voor het jonge prinsje en bracht het met liefde op.

Een kluisenaar die niet ver daarvandaan in de bergen woonde, bemerkte een bijzondere lichtglans rondom het koninklijk kasteel en begreep dat dit een uitzonderlijk gunstig teken was. Daarom trok hij naar het kasteel en vroeg er het kind te mogen zien. Toen het hem getoond werd, sprak hij volgende voorspelling uit: „Als deze prins in het paleis blijft, dan zal hij een groot koning worden die over de gehele wereld zal heersen. Maar als hij het paleis en het leven aan het hof verlaat om een religieus leven te leiden, dan zal hij een Boeddha worden, Verlosser van de wereld.”

Aanvankelijk was de koning wel verheugd met die voorspelling, maar gaandeweg werd hij meer en meer verontrust door de mogelijkheid dat zijn enige zoon vroeg of laat het paleis zou verlaten om een rondzwervend asceet te worden.

Toen de prins zeven jaar oud was, begon men hem

Shakyamuni Buddha

onderricht te geven in letteren en krijgskunde, maar de gedachten van de prins dwaalden vaak naar andere zaken af. Op een mooie lentedag was hij met zijn vader buiten het kasteel aan het wandelen. Samen keken ze naar een boer die aan het ploegen was. De prins bemerkte daarbij een vogel die laag over de ground vloog en een kleine worm, die door de ploeg naar boven gewerkt was, oppikte. Toen zette hij zich neer in de schaduw van een boom en zuchtte:

„Ach, moeten alle levende wezens elkaar zo vermoorden? “

Hij die zo jong zijn moeder verloren had, werd diep getroffen door de kleine tragedie die hij meegemaakt had.

Deze geestelijke wonde werd met de dag dieper en dieper. Zoals een eerst klein litteken op een jonge boom, werd het lijden van het menselijke leven steeds dieper en dieper in zijn gemoed gegrift.

Het is daarom begrijpeijk dat de koning met de dag meer bekommerd werd als hij aan de voorspelling van de kluzenaar dacht. Hij probeerde zoveel mogelijk de prins te verstrooien en zijn gedachten in andere banen te leiden. Toen de prins negentien was, besloot de koning hem te laten huwen met prinses Yashodara, dochter van Suprabuddha, heerser van de Devadaha Burcht en broeder van koningin Maya.

3. Tien jaar lang, in de verschillende paviljoenen voor Lente, Herfst en Regenseizoen, werd de prins gedompeld in een leven van weelde en genot, van dans en muziek. Maar dat kon niet beletten dat telkens zijn gedachten

terugkeerden naar het probleem van het lijden bij elke poging de ware zin van het menselijke bestaan te begrijpen.

„Al die schitterende weelde van het paleis, dit gezonde lichaam, deze vreugdevolle jeugd, wat betekenen ze voor mij? “ En daarbij dacht hij: „Op een dag zullen we ziek worden, oud worden. Er is geen ontsnappen aan de dood. De trots van de jeugd, de trots van de gezondheid, de trots van het bestaan: iemand die nadenkt, moet ze opzij zetten.

„Iemand die vecht voor zijn bestaan zal natuurlijk naar hulp uitkijken. Er zijn twee manieren om iets dat zoveel waarde heeft te zoeken: een juiste manier en een verkeerde manier. Op de verkeerde manier zoeken betekent dat de mens, ofschoon Hij erkent dat ziekte, ouderdom en dood onafwendbaar zijn, toch zijn hulp zoekt in dezelfde soort van ijdele, vergankelijke dingen.

„Op de juiste manier zoeken, betekent dat hij de ware aard van ziekte, ouderdom en dood erkent, en daar om hulp zoekt waar alle menselijke lijden overbrugd is. In dit paleis vol geneugten ziet het ernaar uit dat ik op de verkeerde manier aan het zoeken ben.”

4. En zo bleef die innerlijke strijd het gemoed van de prins vertroebelen, totdat hij 29 jaal geworden was, en toen zijn enige zoon Rahula geboren was. Deze geboorte moet in hem een hoogtepunt van ontroering veroorzaakt hebben, want het is toen dat hij besloot zijn paleis te verlaten en de oplossing voor zijn geestelijke onrust te zoeken in het zwervend bestaan van een bedelmonnik. Hij voerde op een

Shakyamuni Buddha

nacht dan ook dit plan uit. Samen met zijn persoonlijke dienaar Chandaka en zijn sneeuwwit lievelingspaard Kanthaka, vertrok hij uit het paleis.

Hiermee was echter nog geen eind gekomen aan zijn onrust. Talrijke duivels bekoorden hem, zeggende: „Zou het niet beter zijn naar het kasteel terug te keren en er een andere oplossing te zoeken? Geheel de wereld wordt dan mijn bezitting.” Maar hij slaagde erin die duivelse stemmen het zwijgen op te leggen met het besef dat niets werelds hem ooit nog voldoening zou kunnen schenken. Daarom schoor hij zijn hoofd kaal, nam een bedelnap in zijn hand en trok bedelend naar het zuiden toe.

Eerst bezocht de prins de kluizenaar Bhagava en keek naar diens ascetische praktijken. Dan ging hij achtereenvolgens naar Arada Kalama en naar Udraka Ramaputra om er hun meditatiemethodes om het nirvana te bereiken, te bestuderen. Maar na die praktijken een tijd beoefend te hebben, kreeg hij de overtuiging dat ze hem niet naar de Verlichting zouden leiden. Tenslotte trok hij naar het land Magadha en beoefende ascetische praktijken in het Uruvilva-woud, bij de oevers van de Nairanjana rivier waar die nabij de burcht Gaya vloeit.

5. De praktijken die hij toepaste waren ongelooflijk hard. Hij spoorde zichzelf aan met de gedachte dat „geen enkele asceet in het verleden, in het heden en ook niet in de toekomst, ooit met zulke ernst het ascetisme beoefend heeft, beoefent of ooit zal beoefenen, als ik het nu doe.”

En toch slaagde hij er niet in het gewenste resultaat te

bekomen, hoe streng zijn praktijken ook waren. Na zes jaar op die manier in het woud doorgebracht te hebben, gaf hij het beoefenen van ascetische praktijken op. Hij nam een bad in de rivier en aanvaardde een schaal met melk uit de handen van Sujata, een meisje dat in een naburig dorp woonde. De vijf metgezellen die met de prins die zes jaar ascetisme in het woud meegemaakt hadden, keken met verbazing op toen hij melk aanvaardde uit de handen van een vrouw. Hierdoor daalde hij in hun achting en lieten ze hem aan zijn lot over.

Zo bleef de prins nu alleen, Hij voelde zich nog wel erg zwak, maar besloot op risico van zijn leven nog een laatste meditatie aan te vatten, zeggende: „Mijn bloed mag opdrogen, mijn vlees mag zich ontbinden, mijn beenderen mogen uiteenvallen, maar nooit zal ik deze plaats verlaten vooraleer ik de weg naar Verlichting gevonden heb.”

Waarlijk, het werd een harde, onvergelykbare strijd! Zijn gemoed was vol wanhoop, vervuld van talloze verwarde en verwarrende gedachten; donkere schaduwen hingen over zijn geest. Hij werd bestormd door duivelse verleidingen. Maar stap voor stap, voorzichtig en geduldig, onderzocht en verwierp hij ze alle. Zo hard was die strijd dat zijn bloed er dunner van werd, zijn spieren brokkelig, zijn beenderen krakerig.

Maar toen de morgenster in het oosten opkwam, was de strijd gewonnen. De geest van de prins was rein en helder als de dageraad. Eindelijk had hij de weg van de Verlichting gevonden. Die achtste december, toen hij vijfendertig jaar oud was, was de prins een Boeddha, een Verlichte, geworden.

Shakyamuni Buddha

6. Van die tijd af werd de prins bekend onder verschillende namen. De enen noemden hem Buddha, de Volkomen Verlichte, of Tathagata; sommigen spraken van Shakyamuni, de Wijze van de Shakya-clan; anderen noemden hem de Wereld-Geëerde.

Eerst trok hij naar Mrigadava, in Varanasi, waar de vijf bedelmonniken die hem tijdens de zes jaren van zijn ascetische oefeningen vergezeld hadden, nu verbleven. Eerst wilden ze hem ontwijken, maar na met hem gesproken te hebben, geloofden zij in hem en werden zijn eerste volgelingen. Dan ging hij naar de burcht Rajagriha en overtuigde er koning Bimbisara die altijd zijn vriend geweest was. Vandaar begon hij het hele land door te trekken en de mensen leren zijn levenswijze te aanvaarden, terwijl hij uitsluitend op aalmoezen leefde.

De mensen kwamen naar hem toe als dorstigen naar water, als hongerigen naar voedsel. Twee grote wijzen, Sariputra en Maudgalyayana, met hun tweeduizend discipelen, werden zijn leerlingen.

Aanvankelijk bleef de vader van de Boeddha, koning Shuddhodana, weigerig uit verdriet dat de prins zich teruggetrokken had, maar dra werd ook hij een getrouw volgeling. Mahaprajapati, de pleegmoeder van de Boeddha, en prinses Yashodara, zijn vrouw, en alle leden van de Shakya-clan geloofden in hem en werden zijn volgelingen. En menigten andere mensen volgden hem trouw en vroom.

7. Vijfenveertig jaar lang trok de Boeddha door het

ganse land. Hij predikte er zijn leer en overtuigde de mensen zijn levenswijze te volgen. Toen hij tachtig was, werd hij ziek te Vaisali, weg van Rajagriha naar Shravasti; toen voorspelde hij dat hij binnen de drie maanden zou sterven. Toch vervolgde hij zijn weg tot Pava, waar hij ernstig ziek werd na het nuttigen van een maaltijd die hem aangeboden was door de smid Chunda. Ondanks hevige pijnen en toenemende zwakte, zette hij zijn tocht voort tot in het woud bij Kusinagara.

Daar legde hij zich neer tussen twee sala-bomen. Toch bleef hij zijn volgelingen onderrichten tot zijn laatste ogenblik gekomen was. Met een volkomen gestild gemoed trad de grootste leraar van de wereld en de lieflijkste der mensen in het Nirvana.

8. Onder toezicht van Ananda, Boeddha's uitverkoren discipel, werd zijn lichaam verbrand te Kusinagara door de goede zorgen van zijn talrijke vrienden.

Zeven heersers uit de omgeving, waaronder koning Ajatasatru, eisten dat de asse onder hen verdeeld zou worden. Aanvankelijk weigerde de heerser van Kusinagara en een oorlog dreigde uit te breken. Dank zij de tussenkomst van een wijs man, Drona geheten, werd de crisis vermeden. De asse werd dan verdeeld en begraven onder acht verschillende monumenten in verschillende streken. Ook de asse van de brandstapel en de aarden kruik die het lichaam van de Boeddha had bevat warden geschonken aan nog twee andere vortsen om geëerd en als relikwieën bewaard te worden.

II

HET LAATSTE ONDERRICHT VAN DE BOEDDHA

1. Onder de sala-bomen te Kusinagara gaf de Boeddha aan zijn discipelen een laatste onderricht, hun daarbij zeggend:

„Maak van uzelf een licht. Heb vertrouwen in uzelf en wees niet afhankelijk van andermans opvatting. Maak van mijn onderricht uw licht. Vertrouw erop; wees niet afhankelijk van een andere lering.

Beschouw uw lichaam; denk aan zijn onreinheden, daarbij overwegend hoe zowel pijn als genot oorzaak zijn van lijden. Hoe dan nog belang hechten aan licharmelijke verlangens? Beschouw uw „zelf“: denk aan zijn vergankelijkheid, daarbij overwegend hoe het toch mogelijk is in begoocheling te vallen, trots en egoïsme aan te kweken, wetend dat het toch allemaal onvermijdelijk op lijden uitloopt. Beschouw alle bestanddelen: vindt gij ergens een blijvend „zelf“? Zijn ze niet alle enkel samenstellingen en combinaties die vroeg of laat uiteenvallen en verspreid worden? Laat u echter niet overstelpen door die universaliteit van het lijden, maar volg mijn onderricht, ook na mijn dood. Zo zult ge uit het lijden bevrijd worden. Doe dit. Zo zult ge Illijn ware discipelen zijn.”

2. Geliefde discipelen, het onderricht dat ik u gegeven

heb, vergeet het nooit, verwaarloos het nooit! Bewaar het als een waardevolle schat; mediteer erover en breng het in toepassing. Volgt gij dit onderricht, dan zult ge steeds gelukkig zijn.

De bedoeling van dit onderricht is meester te worden over uw eigen geest. Hou nu gemoed vrij van gehechtheid en begeerte, dan zal ook uw lichaam fit blijven, uw denken helder en uw woord oprecht. Vergeet nooit de vergankelijkheid van het leven: zo zult ge weerstand kunnen bieden tegen begerigheid en wrok en zult ge bij uw machte zijn alle kwalen te vermijden.

Vindt ge dat uw geest verstrikt geraakt is in verlangens en verlost door verleidingen, dan dient ge die verlangens en verleidingen uit te bannen. Wees de meester over uw eigen gemoed.

Het is de geest van de mens die van hem of een Boeddha, of een wild beest maakt. Misleid voor begoocheling wordt de mens een duivel; door de Verlichting wordt hij een Boeddha. Wees daarom steeds heer over uw geest en wijk niet van het juiste pad af.”

3. In de geest van mijn onderricht, moet ge mekaar eerbiedigen en u van alle twist onthouden; ge moet elkaar niet afstoten zoals water en olie, maar inelkaar vloeien zoals water en melk.

Ge moet samen studeren, samen leren, samen beoefenen. Verspil geest en tijd niet aan nijd en tweedracht. Geniet van de bloesem van de Verlichting zodra het jaargetijde ertoe geschikt is; pluk samen de vruchten van

Shakyamuni Buddha

het juiste pad.

Het onderricht dat ik u gegeven heb, dat heb ikzelf verworven door zelf het pad te volgen. Daarom moet ge deze leer naleven en u bij elke gelegenheid aan zijn geest onderwerpen.

Laat ge dat na, dan betekent dat dat ge mij nooit waarlijk ontmoet hebt. Dat zou betekenen dat ge vèr van mij afstaat, zelfs al zijt ge nu dicht bij mij. Maar als ge mijn leer aanvaardt en toepast, dan zijt ge waarlijk dicht bij mij, ook al zoudt ge veraf zijn.

4. Discipelen, mijn einde nadert; ons scheiden is gekomen, maar ge moogt niet weeklagen. Het leven is één al verandering: niemand ontkomt aan de ontbinding van het lichaam. Deze veranderlijkheid bewijs ik u nogmaals door mijn dood: mijn lichaam valt uiteen als een versleten kar.

Weeklagen is nutteloos. Niets is blijvend: leert uit dit feit hoe's mensen leven enkel leegte is. Koestert niet het waardeloze verlangen dat het veranderlijke opens onveranderlijk zou worden!

Die demon van wereldse begeertes is er steeds op uit het gemoed te benevelen. Als er in uw kamer een adder zit en ge wilt rustig slapen, dan moet ge die eerst buitenjagen.

Ge moet de boeien van de wereldse begeertes verbreken, ze wegdrijven als een adder. Zo moet ge uw geest veilig stellen.

5. Discipelen, nu is mijn laatste ogenblik aangebroken,

maar vergeet niet dat de dood niets anders is dan het verdwijnen van een lichaam. Dit lichaam ontstond uit vader en moeder; het groeide door voedsel. Daardoor zijn ziekte en dood onvermijdelijk.

Maar de Ware Boeddha is geen menselijk lichaam: hij is Verlichting. Het menselijke lichaam moet verdwijnen, maar de Wijsheid van de Verlichting zal altijd blijven bestaan in de waarheid van de Dharma en in de beoefening van de Dharma. Wie slechts mijn lichaam ziet, ziet mij niet in waarheid. Slechts hij die mijn onderricht aanvaardt en volgt, ziet mij waarlijk.

Na mijn dood zal de Dharma uw leermeester zijn. Volgt de Dharma en ge zult mijn zonen zijn.

In de vijfenveertig laatste jaren van mijn leven is er niets dat ik u verborgen gehouden heb. Er is geen geheime leer, geen verborgen betekenis. Alles heb ik u openlijk en duidelijk uiteengezet. En nu, dierbaren, is het einde gekomen. Binnen één ogenblik treed ik in het Nirvana. Dit was mijn laatste onderricht.”

DE EEUWIGE BOEDDHA IN HEERLIJKHEID

I

ZIJN MEDEDOGEN EN ZIJN GELOFTEN

1. De Boeddha-essentie is het grote mededogen en de oneindige liefde. Het grote mededogen is de drang tot het verlossen van alle wezens. De oneindige liefde is de drang ziek te zijn met de ziekte van de mensen, te lijden met hun lijden.

„Uw smart is mijn smart en uw vreugde is mijn vreugde” heeft de Boeddha gezegd, en zoals een moeder van haar kind houdt, zo verlaat deze gemoedsinstelling hem zelfs voor geen enkel ogenblik, vermits het de essentie van een Boeddha is mededogend te zijn.

Die geest van mededogen van de Boeddha wordt opgewekt in functie van de nood der mensen; het vertrouwen van de mensen is het beantwoorden van deze Boeddha-geest en leidt ze naar de Verlichting. Zo verwezenlijkt een moeder haar moederschap in de liefde tot haar kind; het kind omhuld in deze moederliefde, voelt zich veilig en beschermt.

Toch verstaan de mensen deze Boeddha-essentie niet en blijven ze almaardoor lijden onder hun illusies en begeerten die uit hun onwetendheid ontstaan. Ze blijven lijden onder de druk van hun eigen daden, opgestapeld door hun wereldse driften. Ze blijven doorheen het gebergte van

De Eeuwige Boeddha in Heerlijkheid

hun illusies ronddolen met de zware last van hun onheilzame daden.

2. Denk niet dat het mededogen van de Boeddha tot dit éne bestaan beperkt is; het is de manifestatie van het tijdloze mededogen van de eeuwige Boeddha, dat werkzaam is sedert onvoorstelbare tijden, sedert de prille mensheid in de strikken van de onwetendheid verward geraakt is.

De eeuwige Boeddha manifesteert zich aan de mensen onder de meest verschillende lieflijke vormen; hij gebruikt hiervoor de meest gepaste middelen om het heil bij te brengen.

Geboren als prins in de clan van de Shakya's, verliet Shakyamuni al het comfort van zijn woonst om het leven van de asceten te leiden. Door het beoefenen van stille meditatie, verwezenlijkte hij de Verlichting. Hij predikte de Leer aan zijn medemensen; tenslotte bewees hij de Leer door zijn aardse dood.

De werking van het Boeddhachap duurt even lang als de eindeloze dwaling van de mens; net zoals de diepte van de onwetendheid bodemloos is, evenzo grenzeloos is het mededogen van de Boeddha.

Toen de Boeddha besloten had met het wereldse leven te breken, ledge hij vier grote geloften af:

- alle wezens te bevrijden,
- afstand te doen van alle wereldse begeertes,
- alle leringen te doorgronden, en
- de volkomen Verlichting te bereiken.

De Eeuwige Boeddha in Heerlijkheid

Deze geloften zijn de manifestaties van de liefde en het mededogen die fundamenteel zijn voor de ware natuur van het Boeddhaschap.

3. Om te beginnen, oefende de Boeddha zich in het vriendelijk zijn voor elke vorm van levend wezen, in het vermijden van de dwaling een levend wezen te doden, wensend dat elk levend wezen een lang leven beschoren was.

De Boeddha oefende zich in het vermijden van de dwaling te stelen, wensend dat elk wezen zou krijgen wat het verlangt.

De Boeddha oefende zich in het vermijden van overspel, en met de ervaring van deze deugd wenste hij voor alle wezens een reine geest zodat ze nooit meer zouden lijden onder onvoldane verlangens.

In het streven naar zijn ideaal, oefende de Boeddha zich in het vermijden van begoochelende taal, en met de ervaring van deze deugd wenste hij dat alle wezens de geestesrust zouden vinden die voortspruit uit het spreken van de waarheid.

Hij oefende zich in het vermijden van leugentaal en achterbaksheid, waardoor hij wenste dat alle wezens de vreugde van de eendracht mochten genieten.

Hij oefende zich in het vermijden van elke vorm van valsheid, waardoor hij wenste dat alle wezens een vredig gemoed mochten verkrijgen zodat ze allen met elkaar in vrede konden leven.

De Eeuwige Boeddha in Heerlijkheid

Hij vermeed ijdel gepraat en dan wenste hij dat allen de zegen van wederzijdse en harmonische verstandhouding mochten ervaren.

De Boeddha, in het streven naar zijn ideaal, oefende zich in het vermijden van hebzucht, en met de ervaring van deze deugd wenste hij voor alle mensen geestesrust die voortspruit uit een gemoed dat vrij van begeertes is.

Hij oefende zich in het vermijden van boosheid, wensend dat alle mensen van elkaar zouden houden.

Hij oefende zich in het vermijden van onwetendheid, wensend dat alle mensen de wetmatigheid van Oorzaak en Gevolg zouden inzien.

Aldus omvat Boeddha's mededogen alle wezens. Zijn nooit-aflatende zorg is voor hun geluk. Hij bemint de wezens zoals ouders hun kinderen beminnen; hij verlangt voor ze de hoogste zaligheid, namelijk dat zij alien deze grote oceaan van leven en dood zouden kunnen oversteken.

II

BOEDDHA'S HEILSLEER

1. Het is erg moeilijk voor de woorden van de Boeddha, gesproken vanuit zijn Verlichting, te dringen tot de mensen die worstelen in deze wereld van dwalingen en begoocheling. Daarom treedt de Boeddha zelf in deze wereld op en gebruikt hij gepaste heilsmethodes.

„Il zal u een parabel vertellen,” zei de Boeddha. „Er was eens een rijk man wiens huis opeens in lichterlaaie stond. Hijzelf was afwezig geweest, maar terugkerend van zijn reis, vond hij zijn kinderen zo in hun spel opgaand dat ze de brand niet bemerkten en binnen in het brandende huis bleven. De vader kon zo hard roepen als hij wilde „Loopt weg, komt uit het huis, haast jullie!” “,de kinderen geboeid door hun spel, hoorden hem niet.

Toen riep de wanhopige vader opnieuw: „Kinderen, ik heb voor jullie prachtig speelgoed meegebracht. Komt naar buiten om het te bekijken! ” En ditmaal luisterden de kinderen en liepen uit het brandende huis weg.”

Deze wereld is een brandend huis, maar de mensen die niet gewaarworden dat het huis in lichterlaaie staat, lopen de kans dodelijk verbrand te worden. Het is daarom dat de Boeddha, in zijn mededogen, middelen uitdacht om ze toch te redden.

2. De Boeddha sprak: „Laat mij u nog een andere parabel vertellen. Eens was er de enige zoon van een

De Eeuwige Boeddha in Heerlijkheid

schatrijk man die het vaderlijk huis verliet en na allerlei avonturen in diepste armoede verviel.

De vader verliet daarop zijn huis om zijn zoon op te zoeken, maar verloor elk spoor van hem. Hij spande zich tot het uiterste van zijn mogelijkheden in, maar al zijn zoeken was vergeefs.

Na verloop van tijd was de zoon, in zijn ellendig rondzwerven, terug gekomen nabij de plaats waar zijn vader's huis stond.

De vader herkende zijn zoon onmiddellijk bij het eerste gezicht en stuurde dienaars uit om de zoon naar huis te brengen. Deze vreesde evenwel enige kwade bedoeling en weigerde met ze mee te gaan.

Daarop zond de vader enkele dienaars terug naar zijn zoon, met de opdracht hem wat geld te beloven als hij dienaar in het huis wou worden. Nu aanvaardde de zoon, die nog steeds zijn vader niet herkend had, het aanbod en ging hij met de dienaars mee. In het huis van de rijke man werd hij dan een dienaar.

De vader bevorderde hem geleidelijk aan en weldra was de zoon de beheerder geworden van alle bezittingen en schatten, maar nog steeds had hij zijn vader niet herkend.

De vader was echter opgetogen over de bekwaamheid en de eerlijkheid van zijn zoon. Toen hij zijn dood voelde naderen, riep hij al zijn verwanten en vrienden bij elkaar en zei hun: ‚Vrienden, deze hier is mijn enige zoon, zoon die ik jarenlang opgezocht heb. Voortaan zullen al mijn bezittingen en schatten hem toebehoren.’

De Eeuwige Boeddha in Heerlijkheid

„Verrast en ontroerd door de openbaring van zijn vader, zei de zoon: „Niet enkel heb ik nu mijn vader teruggevonden, maar meteen zijn ook al die bezittingen en schatten mijn eigendom? .”

In deze parabel stelt de rijke man de Boeddha voor, de zwervende zoon de dwalende mensheid. Het mededogen van de Boeddha omvat alle wezens met de liefde van een vader voor zijn enige zoon. In deze liefde ontwikkelt hij de meest geschikte methodes om de mensen te leiden, te onderrichten en te verrijken met de schat van de Verlichting.

3. Juist zoals de regen gelijkmatig over alle planten valt, zo strekt het mededogen van de Boeddha zich gelijkmatig over alle wezens uit; maar juist zoals die verschillende planten ook verschillende voordelen uit dezelfde regen putten, zo worden ook mensen van verschillende aard en omstandigheden door de verschillende methodes gezegend.

4. Ouders houden van al hun kinderen, maar hun liefde zal zich met een bijzondere tederheid uiten voor een ziek of zwak kind.

Zo ook breidt het mededogen van de Boeddha zich op gelijke wijze over alle mensen uit, maar toch uit ze zich met een bijzondere voorliefde voor diegenen die uit oorzaak van hun onwetendheid een zwaardere last van dwalingen en leed te torsen hebben.

De zon komt in het oosten op en verdrijft de duisternis die over de wereld ligt, zonder vooroordeel of

De Eeuwige Boeddha in Heerlijkheid

voorkeur voor een bepaalde streek. Evenzo omhult Boeddha's mededogen alle mensen door ze aan te moedigen op het juiste pad en ze tegen het kwade te manen; op deze wijze verdrijft hij het duister van de onwetendheid en leidt hij de wezens tot de Verlichting.

De Boeddha is tezelfdertijd vader in zijn mededogen en moeder in zijn liefde. In hun onwetendheid en hun verknocht zijn aan wereldse begeertes, handelen de mensen meestal met overdreven ijver. Maar ook de Boeddha's is ijverig uit mededogen voor de wezens. Zonder Boeddha's mededogen zijn de mensen hulpeloos; daarom moeten zij zijn heilsmiddelen aanvaarden als ware kinderen van de Boeddha.

III

DE EEUWIGE BOEDDHA

1. De mensen denken dat de Boeddha als een prins geboren werd en als bedelmonnik het pad ter Verlichting ontdekte; maar in feite is er een heel lange voorbereiding aan voorafgegaan, vermits de Boeddha altijd in deze wereld zonder begin noch einde bestaan heft.

Als Eeuwige Boeddha kent hij de ware aard van de mensen en gebruikt hij voor ze de meest geschikte middelen.

Er ligt geen valsheid in de Eeuwige Leer die de Boeddha verkondigde, want hij kent immers alle dingen in de wereld in hun ware aard en hij verkondigt ze aan alle mensen.

Het is erg moeilijk om de wereld te kennen zoals hij werkelijk is, want, hoewel hij echt schijnt, is de wereld het niet; en hoewel hij vals schijnt, is hij het niet. Onwetenden kunnen de ware aard van de wereld niet kennen.

Enkel de Boeddha kent naar waarheid en volledig de wereld zoals hij is. Hij zegt dan ook nooit dat de wereld reëel is of vals is, of goed of slecht; hij wijst enkel de wereld zoals hij waarlijk is.

Wat de Boeddha in waarheid onderricht, dat is het volgende: alle mensen moeten de wortels der volmaaktheden telen, elk naar eigen aanleg, naar eigen optreden, naar eigen geloof. Dit onderricht gaat verder dan elke bevestiging of ontkenning van deze wereld.

2. De Boeddha onderricht niet enkel in woorden, maar ook zijn leven zelf is een lering. En ofschoon zijn leven eindeloos is, gebruikt hij de verschijnselen van geboorte en dood om onderricht te verstrekken aan mensen die aan dit leven gehecht zijn door banden van begeertes.

„Terwijl een befaamd arts van huis weg was, namen zijn kinderen per vergissing een zeker gift in. Terug thuisgekomen, stelde de arts de kwaal vast en bereidde hij een tegengift. Enkele van de kinderen waren niet te erg verdwaasd en namen het geneesmiddel in, zodat ze vlug genazen, maar enkele kinderen waren zwaar aangetast en weigerden het tegengift in te nemen.

„Aangezet door zijn vaderliefde, besloot de arts een extreme methode te gebruiken om ze toch maar te genezen. Hij zei tegen zijn kinderen het volgende: „Ik moet een erg lange reis ondernemen, maar ik ben oud en kan elke dag sterven. Zolang ik bij jullie ben, kan voor jullie zorgen; maar moest ik onderweg komen te sterven, dan zal jullie kwaal al maar verergeren. Wanneer jullie nu horen dat ik dood ben, dan smee ik jullie toch maar het tegengift te nemen, zodat je kan genezen.” Daarop vertrok hij. Na een tijdje stuurde hij een boodschapper naar zijn kinderen om hun te zeggen dat hij dood was.

„Bij het horen van deze boodschap waren zijn kinderen verbijsterd, niet enkel door de dood van hun vader, maar uit de plotse angst dat ze nooit meer beroep konden doen op zijn bescherming en zijn wetenschap. Uit smart, vrees en hulpeloosheid namen zij het geneesmiddel in en genazen van de vergiftiging.”

De Eeuwige Boeddha in Heerlijkheid

Nu zou men natuurlijk de leugen van de vader kunnen veroordelen. Maar de Boeddha is enigszins zoals deze vaderlijke arts: hij gebruikt de fictie van leven en dood om de wezens die gedompeld zijn in de banden van begeertes uit hun boeien te bevrijden.

VORM EN DEUGDEN VAN DE BOEDDHA

I

DE DRIE ASPECTEN VAN HET BOEDDHA-LICHAAM

1. Poog niet de Boeddha te kennen door zijn vorm of zijn kenmerken; want noch vorm noch kenmerken zijn de ware Boeddha. De ware Boeddha is niets dan de Verlichting zelf. De ware manier de Boeddha te leren kennen is het verwezenlijken van de Verlichting.

Wanneer iemand enkele van de uitstekende kenmerken van de Boeddha gezien heeft en daardoor denkt dat hij de Boeddha kent, dan is hij een slachtoffer van het dwalen van zijn ogen, vermits de ware Boeddha niet in een gestalte kan belichaamd worden noch door een mensenoog kan gezien worden. Noch kan men de Boeddha kennen al ware het door een volmaakte beschrij ving in menselijke taal van zijn eigenschappen.

Hoewel we spreken over zijn gestalte, toch heeft de Eeuwige Boeddha geen omschreven vorm, maar hij kan zich manifesteren in elke gestalte. Hoewel we zijn eigenschappen beschrijven, toch heeft de Eeuwige Boeddha geen omschreven eigenschappen, maar hij kan zich manifesteren in gelijk welke volmaakte eigenschap.

Wanneer iemand duidelijk de gestalte van de Boeddha ziet, of duidelijk zijn eigenschappen waarneemt,

Vorm en Deugden van de Boeddha

en toch niet aan die gestalte of aan die eigenschappen gehecht gehecht geraakt, slechts dan heeft die iemand de mogelijkheid de Boeddha te zien en te kenne.

2. Het ware lichaam van de Boeddha is niets anders dan de Verlichting zelf! Vormloos en zonder substantie, heeft het altijd bestaan, bestaat het altijd en zal het altijd bestaan. Het is geen fysisch lichaam dat gevoed moet worden. Het is een eeuwig lichaam waarvan het ware wezen Wijsheid is. Daarom kent de Boeddha noch vrees noch ziekte; hij is voor eeuwig onveranderlijk.

Daarom zal de Boeddha ook nooit verdwijnen zolang de Verlichting bestaat. De Verlichting verschijnt als het licht van Wijsheid dat de mensen tot een nieuw leven aanspoort en ze tot geboorte in de Boeddhawereld wekt.

Zij die dit verwezenlijken, zij worden de kinderen van de Boeddha; zij houden zich aan zijn Leer, zij eren zijn onderricht en brengen het aan het nageslacht over. Er is niets wonderbaarlijkers dan de kracht van de Boeddha.

3. De Boeddha heeft een drievoudig lichaam.

Er is eerst het aspect van Essentie of Dharma-kaya; er is het aspect van Heerlijkheid of Sambhoga-kaya; en er is het aspect van Manifestatie of Nirmana-kaya.

Dharma-kaya is de ware aard van de Dharma; d.i. de ware substantie van de waarheid zelf. Als Essentie-aspect heeft de Boeddha vorm noch kleur, en vermits de Boeddha vorm noch kleur heeft, komt hij van nergens en gaat hij nergens heen. Zoals de blauwe hemel overkoepelt hij alles,

Vorm en Deugden van de Boeddha

en vermits hij de alles-heid is, heeft hij aan niets gebrek.

Hij bestaat niet doordat de mensen denken dat hij bestaat, noch verdwijnt hij wanneer de mensen hem vergeten. Hij wordt niet door iets gedwongen te verschijnen wanneer de mensen blij en tevreden zijn, noch is er voor hem enige noodzaak te verdwijnen wanneer de mensen zich van hem verwijderen. De Boeddha transcendeert elke neiging, elke gril van het menselijke denken.

In dit aspect vult het lichaam van de Boeddha elke uithoek van het heelal; het reikt tot de verste plaatsen, het bestaat eeuwig, ongeacht of de mensen in hem geloven of aan zijn bestaan twijfelen.

4. Sambhoga-kaya betekent dat in de natuur van het Boedddhaschap Mededogen en Wijsheid tezamen opkomen en zich manifesteren doorheen de symbolen van leven en dood, doorheen de symbolen van het afleggen van geloften, zijn geheiligde Naam beoefenen en openbaren ten einde alle wezens tot het heil te brengen.

Zo komt het dat Mededogen de essentie van dit lichaamsaspect is. In deze optiek maakt de Boeddha gebruik van alle gepaste middelen om de wezens, die klaar staan voor de Verlichting, te verlossen uit de lijdenswereld. Zoals een vuur, dat niet met branden ophoudt zolang er brandstof is, zo is het Mededogen van de Boeddha: het zal niet afzakken vooraleer alle wereldse driften uitgeput zijn. En net zoals de wind het stof wegblaast, zo ook blaast het Mededogen van de Boeddha in dit lichaam van

Vorm en Deugden van de Boeddha

Heerlijkheid het stof van het menselijke lijden weg.

Nirmana-kaya betekent dat met het inzicht de Heerlijkheid in werkzaamheid uit te stralen, de Boeddha in lichamelijke vorm in de wereld verschijnt en er aan alle wezens, elk naar eigen aard en mogelijkheden, de aspecten van geboorte en dood, wereldverzaken en verwezenlijken van de Verlichting te verkondigen. Om de mensen nuttig tot gids te zijn, gebruikt de Boeddha in dit Verschijningslichaam verval en dood als geschikte middelen.

De oorspronkelijke vorm van de Boeddha, is de éne Dharma-kaya; maar vermits telkens de aard van wezens wisselt, verschijnt het lichaam van de Boeddha eveneens telkens in verschillende gestalten. Ofschoon de gestalte van de Boeddha aldus verandert in functie van de diverse begeertes, handelingen en bekwaamheden van de mensen, toch is de Boeddha uitsluitend begaan met de diepe waarheid van de éne Dharma.

Hoewel de Boeddha aldus een drievoudig lichaamsaspect heeft, toch zijn zijn ware aard en zijn bedoeling slechts één: het heil van alle wezens.

En ofschoon in alle omstandigheden de Boeddha in zijn uiteindelijke reinheid gemanifesteerd is, toch is deze manifestatie niet de ware Boeddha zelf, vermits de Boeddha gestalteloos is. Het Boeddhachap vult het heelal; het maakt de Verlichting der wezens tot zijn lichaam en het is als Verlichting dat het zichtbaar wordt voor die wezens die bij machte zijn zich de waarheid eigen te maken.

II

DE BOEDDHA ALS MANIFESTATIE

1. Het komt slechts zelden voor dat een Boeddha in de wereld verschijnt. Wanneer dit gebeurt, dan verwerft hij de Verlichting, predikt hij de Leer, snijdt hij het net van de twijfel door, ontwortelt hij de begeertes, legt hij de bron van het kwade stil; volkomen vrij bewandelt hij's werelds wegen. Daarom is er geen grotere verdienste dan de Boeddha te eren.

De Boeddha manifesteert zich in deze lijdenswereld omdat hij de lijdenden niet in de steek kan laten; zijn enig doel is de Leer te verkondigen en de wezens met de waarheid van de leer te zegenen waarheid van de Leer te zegenen.

Het is zeer moeilijk de Leer uit te dragen in een wereld vol onrecht en verkeerde denkpatronen, een wereld die tevergeefs worstelt met onvervulbare verlangens en smart. Door zijn grote liefde en mededogen overwint de Boeddha deze moeilijkheden.

2. De Boeddha is voor allen en alles in deze wereld een goede vriend. Ontmoet hij een mens gebukt onder de zware last van wereldse driften, dan welt zijn mededogen op en neemt een deel van die last op zich. Ontmoet hij een mens die onder zijn begoocheling lijdt, dan zal hij die begoocheling verdrijven met het reine licht van zijn wijsheid.

Vorm en Deugden van de Boeddha

Zoals een jong kalf dat van het leven geniet in de nabijheid van zijn moeder, zo vertoeven allen die het onderricht van de Boeddha vernomen hebben zo dicht mogelijk bij de Leer en zijn onwillig zich ervan te verwijderen, want die lering brengt hun geluk.

3. Wanneer de maan ondergaat, dan zeggen de mensen dat ze verdwenen is. En wanneer de maan opkomt, dan zeggen de mensen dat ze verschenen is. Maar in werkelijkheid verdwijnt noch verschijnt de maan, want ze straalt voortdurend haar licht de ruimte in. De Boeddha is hier zoals dat licht: hij verdwijnt noch verschijnt; het is enkel net alsof hij dat doet, omdat hij daardoor in zijn liefde de mensen onderrichten kan.

Er is een maangestalte die de mensen „voile maan” noemen, een andere maangestalte noemen ze „wassende maan”. In werkelijkheid is de maan echter steeds rond, noch groeiend noch afnemend. De Boeddha is hier zoals de maan. In de ogen van de mensen kan het zijn alsof de Boeddha verschillende gestalten aanneemt, maar in werkelijkheid is hij onveranderlijk.

De maan verschijnt overal: over een dichtbevolkte stad en over het slapende dorpje; bovenop een berg en over de rivier; de maan vertoont zich in de diepte van een bronput, in een kom met water, in een dauwdruppel aan het uiteinde van een blad. Al trekt een mens honderd mijl verder, de maan gaat met hem mee. Voor de mensen is het alsof de maan verandert, maar in werkelijkheid verandert ze nooit. De Boeddha is hier net zoals de maan: hij volgt de mensen in deze wereld, in al hun diverse levensomstandigheden, verschijnend in telkens andere

Vorm en Deugden van de Boeddha

gestalten, maar in essentie verandert hij nooit.

4. Het verschijnen en verdwijnen van de Boeddha kan vanuit de wet der oorzakelijkheid verklaard worden: namelijk wanneer de oorzaken en omstandigheden gunstig zijn, dan manifesteert de Boeddha zich; wanneer de oorzaken en omstandigheden ophouden gunstig te zijn, dan schijnt de Boeddha uit deze wereld te verdwijnen.

Maar of de Boeddha gemanifesteerd of verdwenen schijnt, de essentie van het Boeddhaschap blijft steeds onveranderd. Wie dit principe doorgrond heeft, die moet het Pad ter Verlichting blijven volgen en de volmaakte wijsheid verwerven, ongestoord door de schijn-gestalten van de Boeddha, door de omstandigheden van de wereld en door de deiningen van het menselijke gemoed.

Er werd immers reeds duidelijk uiteengezet dat de Boeddha geen fysisch lichaam is, maar de Verlichting zelf. Een lichaam kan opgevat worden als een vat: wanneer dit vat met Verlichting gevuld is, dan kan het Boeddha genoemd worden. Daarom: indien iemand gehecht blijft aan het fysische lichaam van de Boeddha en weeklaagt over diens verdwijnen, dan zal hij nooit bekwaam zijn de ware Boeddha te zien.

In werkelijkheid transcendeert de ware aard der dingen elke discriminatie van verschijnen en verdwijnen, van komen en gaan, van goed en kwaad. De dingen zijn alle zonder eigenheid en volkomen homogeen.

Dergelijke discriminaties ontstaan door een foutieve beoordeling van de verschijnselen. De ware gestalte van de Boeddha verschijnt niet en verdwijnt niet.

III BOEDDHA'S DEUGD

1. De Boeddha wordt in de wereld geëerd om vijf deugden die hem eigen zijn: een volwaardig gedrag; een volwaardig inzicht; een volwaardige wijsheid; een volwaardig onderrichtsvermogen; en de kracht mensen te brengen to het beoefenen van hetgeen hij onderricht.

Daarbij geven acht bijkomende deugden de Boeddha het vermogen aan de mensen zegen en geluk te schenken: onmiddellijke gunsten in deze wereld dank zij het beoefenen van zijn Leer; een juist oordeel tussen goed en kwaad, heilzaam en onheilzaam; de mensen tot de Verlichting te leiden door hun het juiste pad te wijzen; alle wezens op gelijke wijze te onderrichten om hoogmoed en hoogvaardigheid te vermijden, om te doen wat hij gesproken heeft en te verkondigen wat hij gedaan heeft; en zodoende de geloften van zijn meedogend hart te vervullen.

Door het beoefenen van meditatie houdt de Boeddha het gemoed kalm en vredevol, genade, mededogen, vreugde en gelijkmoedigheid uitstralend. Hij gaat op onpartijdige wijze met alle wezens om, reinigt hun gemoed van bezoedelingen en schenkt hun de vreugde van de volmaakte eenheid van geest.

2. De Boeddha is zowel vader als moeder voor de wezens. Na de geboorte spreken vader en moeder tegen het kind wel zestien maanden lang een kinderlijke taal, en dan gaandeweg spreken ze tegen het kind meer en meer met de

Vorm en Deugden van de Boeddha

taal van de volwassenen. Net zoals aardse ouders, bekommert de Boeddha zich aanvankelijk om het welzijn van de wezens; later leert hij ze hoe ze voor zichzelf moeten zorgen. Eerst zorgt hij ervoor dat de dingen zich buigen naar de verlangens van de mensen; later leert hij hun die verlangens te beheersen en dan voert hij ze naar een serene en veilige schuilplaats.

Hetgeen de Boeddha onderricht in zijn spraak, dat ontvangen en assimileren de mensen in hun eigen taal, net alsof dat onderricht uitsluitend voor hen bestemd was.

De wijsheid van de Boeddha overtreft het menselijke denkvermogen; het is een wijsheid die niet in woorden uitgedrukt kan worden; men kan ze enkel bevroeden uit beeldspraak.

Een stromend water wordt troebel gemaakt door het trappelen van paarden olifanten; het wordt verstoord door de bewegingen van vissen en schildpadden; maar de rivier blijft toch verder stromen, zuiver en ongehinderd door die kleinigheden. De Boeddha is als een grote rivier. De vissen en schildpadden van de andere leringen zwemmen erin rond, duiken in de diepte en pogen tevergeefs tegen de stroom in te zwemmen. De Leer van de Boeddha stroomt echter helder en ongestoord verder.

3. De wijsheid van de Boeddha die volkomen is, bevindt zich ver van alle uitersten van vooroordelen en behoudt een gematigdheid die elke beschrijving te boven gaat. In zijn alwetendheid kent hij de gedachten en gevoelens van de mensen en doorgrondt hij in één gedachtemoment alles

Vorm en Deugden van de Boeddha

wat in de wereld gebeurt.

Zoals de sterren zich in een rustige zee weerspiegelen, zo worden de gedachten, gevoelens en omstandigheden van de mensen weerkaatst in de dieptes van Boeddha's Wijsheid. Om die reden wordt de Boeddha dan ook de Volkomen Verlichte, de Al-Weter geheten.

Boeddha's Wijsheid verfrist de dorre geesten van de mensen; hij klaart ze op en leert hun de betekenis van deze wereld, zijn oorzaken en gevolgen, geboorte en dood. Waarlijk, zonder de hulp van Boeddha's Wijsheid, welk aspect van de wereld zou begrijpelijk worden voor de mensen ?

4. De Boeddha manifesteert zich niet altijd als een Boeddha. Soms manifesteert hij zich als demon, soms als vrouw, als god, als koning, als staatsman; hij kan zelfs verschijnen in een bordeel of in een speelhol.

Tijdens een epidemie manifesteert hij zich als arts. Tijdens een oorlog is hij het die mildheid en medelijden voor het lijdende volk predikt. Hij leert aan hen die denken dat de dingen eeuwig zijn, hun vergankelijkheid en onzekerheid. Voor de hoogmoedigen en de egoïsten predikt hij nederigheid en zelfopoffering. Voor wie gevangen zit in het net van de wereldse geneugten, onthult hij de ellende van de wereld.

De werkzaamheid van de Boeddha is in alle omstandigheden en gelegenheden de reine essentie van de Dharma-kaya (de absolute Boeddha-natuur) te manifesteren; zo stromen Boeddha's mededogen en

Vorm en Deugden van de Boeddha

medelijden ononderbroken uit deze Dharma-kaya als eindeloos leven en eindeloos licht om het heil aan de wezens te brengen.

5. De wereld is als een brandend huis dat steeds weer afgebroken en weer opgebouwd wordt. Verstrikt in het duister van de onwetendheid, verliezen de mensen hun geest in boosheid, misnoegen, naijver, vooroordeel en wereldse driften. Ze zijn als zuigelingen die een moeder nodig hebben; zo is iedereen afhankelijk van Boeddha's mededogen.

De Boeddha is als een vader voor geheel de wereld. Alle menselijke wezens zijn kinderen van de Boeddha. De Boeddha is de heiligste der heiligen. De wereld vergaat in de vlammen van verval en dood; het lijden is zijn deel; maar de mensen, opgeslorpt door de ijle jacht naar wereldse geneugten, slagen er niet in de ware oorzaak van hun lijden te doorgronden.

De Boeddha zag duidelijk in dat deze wereld van begoocheling in werkelijkheid een brandend huis is; daarom keerde hij zich ervan af en zocht toevlucht en rust in de vredige wouden. Vandaaruit roept hij ons toe in zijn groot mededogen: „Deze wereld van veranderlijkheid en lijden, hij is mijn wereld; deze onwetende en zorgeloze mensen zijn mijn kinderen; ik ben de enige die ze verlossen kan uit hun begoocheling en ellende.”

Vermits de Boeddha de Grote Koning van de Dharma is, verstrekt hij zijn onderricht aan alle wezens. Wanneer, waar en hoe hij het geschikt vindt. Hij manifesteert zich in

Vorm en Deugden van de Boeddha

de wereld voor het heil van de wezens. Om ze uit hun lijden te bevrijden, predikt hij de Leer, maar de oren van mensen zijn door passies beneveld en zij luisteren niet.

Maar zij die de Leer aanhoren en beoefenen, zij worden verlost uit de begoochelingen en de smarten van het leven. Hij zegt: „De mensen kunnen niet verlost worden door enkel op hun eigen wijsheid te steunen. Het is door vertrouwen dat zij mijn Leer kunnen vervullen.” Het is daarom dat men naar de Leer van de Boeddha moet luisteren en dan ook die Leer in de praktijk omzetten.